

Kryteria socjalne w praktyce, czyli jak wypłacać świadczenia z ZFŚS

Paweł Ziółkowski

Działalność socjalna

- **Działalność socjalna** to usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową;

Przyznawanie świadczeń

- Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z ZFŚS uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z tego funduszu.

Kryteria socjalne

- Sytuacja życiowa
- Sytuacja rodzinna
- Sytuacja materialna

Sytuacja rodzinna

- **Sytuacja rodzinna** – to przede wszystkim ilość dzieci, niedołążni rodzice na utrzymaniu, pozostawanie lub nie w związku małżeńskim.

Sytuacja materialna

- **Sytuacja materialna** – ogół warunków bytowych, wypadkowa dochodów i skumulowanego majątku osoby uprawnionej oraz jej bliskich.

Sytuacja życiowa

- **Sytuacja życiowa** – ogół warunków, w których znajduje się dana osoba. Wpływ na sytuację życiową ma m.in. niepełnosprawność oraz dwa pozostałe kryteria (sytuacja życiowa zmienia się chociażby wraz z ilością dzieci, a ma na nią wpływ także wysokość zarobków).

Udzielanie świadczeń

- Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z ZFŚS, z uwzględnieniem kryteriów socjalnych, oraz zasady przeznaczania środków ZFŚS na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym w porozumieniu ze związkami zawodowymi. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Zagrożenie ze strony ZUS

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1949) podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Z przepisu tego bynajmniej nie wynika, że warunkiem skorzystania ze zwolnienia jest zróżnicowanie świadczeń według kryteriów socjalnych.

Zagrożenie ze strony ZUS

Stwierdzenie, że brak zróżnicowania świadczeń między pracownikami oznacza konieczność naliczenia składek ZUS nie znajduje tak naprawdę uzasadnienia prawnego - zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 31 stycznia 2013 r. (sygn. III AUa 677/12). Przepisy bowiem prowadzą uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania bonusów, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych.

Zagrożenie ze strony ZUS

Ostatnie lata pokazują, że przy braku różnicowania świadczeń ZUS bardzo chętnie wydaje decyzje wymiarowe, a sądy orzekają niejednolicie - np. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 21 marca 2013 r. (sygn. III AUa 1888/12) uznał, że świadczenia po równo mimo że wypłacone z ZFŚS nie pochodzą z tego funduszu, a tym samym podlegają oskładkowaniu. Jeżeli zatem pracodawca nie chce mieć problemów z ZUS i ryzykować procesu sądowego, lepszym rozwiązaniem jest różnicowanie świadczeń.

Dokumentowanie sytuacji socjalnej

- Oświadczenia
- Zaświadczenia
- PIT-y
- Dokumenty źródłowe
- RODO a ZFŚS

Konieczność współpracy ze związkami

„Dysponowanie przez pracodawcę środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, bez uzgodnienia z zakładowymi organizacjami związkowymi, uprawnia te organizacje do żądania przekazania przez pracodawcę na rzecz funduszu rozdysponowanych kwot” (wyrok SN z 19.11.1997 r., I PKN 373/97; OSNAP 1998, nr 17, poz. 507)

Regulamin ZFŚS

Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania jego środków na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej powinny zostać określone przez pracodawcę w regulaminie.

Regulamin ten pracodawca ma obowiązek uzgodnić z zakładowymi organizacjami związkowymi (jeżeli w zakładzie pracy nie działa żadna organizacja związkowa, pracodawca uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów).

Świadczenia z ZFŚS a podatek dochodowy

Przychodami są

1) otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym:

a) pieniądze i

b) wartości pieniężne oraz

2) wartość otrzymanych:

a) świadczeń w naturze i

b) innych nieodpłatnych świadczeń.

Ustalanie przychodu po wyroku TK (K7/13)

Za przychód pracownika mogą być uznane takie świadczenia, które:

- 1) **zostały spełnione za zgodą pracownika** (skorzystał z nich w pełni dobrowolnie)
- 2) **zostały spełnione w jego interesie** (a nie w interesie pracodawcy) i **przyniosły mu korzyść** w postaci powiększenie aktywów lub uniknięcie wydatku, który musiałby ponieść,
- 3) **korzyść ta jest wymierna i przypisana indywidualnemu pracownikowi** (nie jest dostępna w sposób ogólny dla wszystkich podmiotów).